

RUMI

En bog i Carsten Niebuhr Biblioteket udgivet
af C.L.Davids Fond og Samling og Carsten
Niebuhr Afdelingen ved Københavns Universitet

FRANKLIN D. LEWIS

Oversat af Mogens Bähncke
i samarbejde med Birgitte Rahbek

RUMI
før og nu
øst og vest

Jalal al-Din Rumis
liv, lære og digtning

FORLAGET VANDKUNSTEN

Indhold

Prolog	11
Forord	13
Tak (2003)	23
Redaktionelle bemærkninger	25

Indledning	27
Rumi-mani	27
Rumi lagt på hylden – en anden Rumi?	30
Rumis baggrund	33
Rumis syn på islam, loven og ånden	57

FØRSTE DEL

Rumis åndelige ophav

- 1. Baha al-Din Valad: De gejstliges konge** 61
  - Livets kendsgerninger 61
  - Baha al-Dins beskæftigelse og status i livet 65
  - Valad-familien rykket op med rode 73
  - Fra Khorasan til Konya 81
  - Konya: De gejstliges konge møder seldjukkernes konge 87
  - Baha al-Din Valads åndelige liv 96
  - Den mytiske Baha al-Din 104
  - Rumi tager over 105
- 2. Sayyed Borhan al-Din Mohaqqueq af Termez** 109
  - Borhans skrifter 109
  - Borhans lære 111
  - Legenden om Borhan al-Din 117
  - Rumi i Syrien 120
  - Borhan overdrager kappen til Mowlana 124
- 3. Rumi på egen hånd** 129
  - Familieliv 130
  - Rumis virke og status i Konya før Shams 132
  - Vækkelsesprædikanten Rumi 137

4. **Shams al-Din Tabrizi** 142
Tabriz: Solens første hus 145
Shams bryder frem 148
Shams drager vestpå 153
Shams i Konyas zenith 160
Forholdet mellem Shams og Rumi 167
Shams' forsvinden 180
Et beskidt mord? 189
Rumi leder efter Shams 196
Uddrag af Shams' lære 202

ANDEN DEL

Rumis børn og åndsfæller

5. **Fra sol til søn** 207
Shams' efterfølgere 207
Efterfølgerne 224
Sultan Valad, Baha al-Din Muhammad:
Rumis søn og efterfølger 228
6. **Den mytologiske Rumi** 239
Faridun b. Ahmad Sepahsalar 239
Shams al-Din Ahmad al-Aflaki 245
Den legendariske Baha al-Din 249
Abd al-Rahman Jamis *Nafabat al-ons* 256
Dowlatshahs *Tazkerat al-sho'ara* 258

TREDJE DEL

Teksterne og læren

7. **Bidrag til en biografi om Rumi** 265
Sammenfatning af Rumis liv 266
Indflydelsesrige tænkere omkring Rumi 276
Rumis læsning 278
Rumis værker 282
Rumis digte og deres overlevering 285
Bønner i bevægelse: *Sama*-traditionen 297
Poesi: En anden måde at prædike og bede på 300
Moderne myter og misforståelser 304

- 8. Digtene** 313
- Persisk digtning 313
  - Rumis afslørende signatur 314
  - Metrik 315
  - Rim og omkvæd 318
  - Halvtreds digte 320
- 9. Rumis lære** 367
- Spørgsmålet om form og indhold 367
  - Fornuft versus ånd 372
  - Åndelig orientering 376
  - Den indre betydning 377
  - De ydre former 378
  - Koranen og profeterne, vore vejvisere 379
  - Helgener, shaykher og disciple 380
  - Den åndelige *axis mundi* 381
  - Fatalisme, fri vilje, himmelsk dekret 382
  - Tilværelsens enhed 385
  - Udvikling af ånd 387
  - Dø før du dør 388
  - Koranens vigtighed 389

FJERDE DEL

Rumi og mevlevierne i den muslimske verden

- 10. Mevlevi-ordenen** 393
- Helgenraven i Konya 396
  - En kronologisk oversigt over mevlevierne efter Rumi 399
  - Ordenen dannes 401
  - Chelebieerne: De første generationer 402
  - Mevleviernes senere historie 410
  - Udbredelsen af Mevlevi-ordenen
    - og dens forhold til andre ordener 419
  - Mevlevilogerne 422
  - Mevleviritualer 424
  - Republikkens undertrykkelse
    - og mevleviernes genopstandelse 428
- 11. Rumi i den muslimske verden** 430
- Rumi i litteraturen 430
  - Masnavi-kommentarernes historie 436

Rumi i moderne muslimsk litteratur og tænkning	442
Rumi som eksponent for menneskelig frigørelse i det revolutionære Iran	448
Iranske filosoffer og teologer	449

FEMTE DEL

Rumi i Vesten og rundt omkring i verden

- 12. Rumi melder sig i den vestlige bevidsthed** 459
  - Europæernes indtryk af mevlevierne 459
  - Rumi i det nittende århundredes vestlige
tankegang og teologi 465
  - Sufisme og psykologi: Rumi som rorschach 470
  - Ukirkelig spiritualitet: Svaret er Rumi 471
  - Moderne mevlevier 477
  - Sufisme i hovedstrømningerne 481

- 13. En historie om Rumi-forskning** 484
  - Udgaver af og studier over Rumi 486
  - Studier af Rumis filosofi 491
  - Annemarie Schimmel 493
  - Rumi i tysk forskning 495
  - Rumi i fransk forskning 496
  - Rumi i Rom 499
  - Studiet af Rumi i Tyrkiet 499
  - Studiet af Rumi på arabisk 505
  - Studiet af Rumi på persisk 506
  - Rumis religiøse tænkning 511
  - Studier af Rumis poetik 511
  - Videnskabelig begejstring: Rumis vidnesbyrd 514

- 14. Oversættelser, forandringer, gengivelser,
versioner og inspirationer** 515
  - I begyndelsen 515
  - Parlez-Vous Rumi? 516
  - Rumi på tysk 517
  - Rumi i den engelsktalende verden 520
  - Rumi blandt digterne 530
  - Hvordan siger man »oversættelse«
på et andet sprog? 542
  - At stile mod ægthed 550
  - Rumi som muse 556
  - Rumi rundt omkring i verden 558

15. Rumi afspejlet i massemedierne	561
Rumi i <i>Lieder</i> : Hans digte sat i musik i Vesten	561
Vi drejer rundt, drejer rundt, og sådan skal det være:	
Rumi i ballet, moderne dans og opera	564
Mevleviernes musik	566
At recitere Rumi	569
Den ægte, originale Rumi:	
Gengivelser af digtene på persisk	571
Rumio på video	578
Rumi på internettet	580
Designer-dervisher: Rumi og mevlevierne i maleriet	581
Epilog: Frugterne af oversættelse	584
Noter	587
Referencer	597
Navneregister	601